

Thema: 'Verzoening, Goede Vrijdag en het gesprek over de doop'

Hallo Piet,

Het is al weer jaren geleden, maar ik raak het beeld niet kwijt: Henk Binnendijk (EO coryfee) interviewt Henny Huisman (presentator van de legendarische Surpriseshow en op de toppen van z'n roem). Hoe het gebeurt weet ik niet meer, maar **Henk Binnendijk confronteert Henny Huisman met de noodzaak van het sterven van Jezus voor hem Henny, omdat Hij, met z'n handel en wandel, dat noodzakelijk had gemaakt.** Henny Huisman breekt daarop en barst in een snikken uit. Henk kijkt stoïcijns, als een dominee die wel wist wat er ging gebeuren; wat welhaast moest gebeuren.

Ik weet nog dat ik boos werd op Henk Binnendijk. Het voelde als misleiding, als **'kijkcijferscoren'** via een manipulatieve manier van interviewen. En Henny toonde zich een kind van onze generatie te zijn. Dat wil zeggen iemand die nog weet heeft van wat je in ons vak **'zondebesef'** noemt.

Daar hoort bij de overtuiging (zeg maar rustig: **de leer**), dat God de rechter is, die ons een doodvonnis hoort te geven voor onze overmoed om als Hem te willen zijn, maar dat niet doet, want in Zijn Zoon neemt Hij de straf op zich en scheldt ons onze schuld kwijt. **Mensen zijn slecht en tot niets goeds geneigd en komen nergens zonder die vergeving van onze overtredingen.**

Ik herinner me nog de verbazing tijdens mijn studietijd over de ontdekking dat dit **verzoeningsdogma** pa na 1100 na Christus z'n intrede doet in de wereld van de bijbeluitleg. Het vindt zijn oorsprong bij Anselmus van Canterbury en is bekend als **de juridische rechtvaardigingsleer.**

Voor die tijd vierden mensen dus Pasen en goede vrijdag anders, bedacht ik me.

Via onze Baptisten voorganger Ds. Jan Louw maakte ik kennis met de Scandinaviër Swedenborg en daarmee met de **mystieke rechtvaardigingsleer.** Ik wijdde er m'n afstudeerscriptie aan en bedenk me dat ik nog altijd dankbaar ben voor het inzicht dat ik in dit onderzoek opdeed. Volgens Swedenborg herstelt God in de dood van zijn Zoon de breuk tussen Hem en de mens (zonder wie Hij geen God kan zijn, indachtig de vaststelling dat zonder relatie geen leven, leven is). **God herstelt de relatie door de macht van het kwaad te breken.** (*'de slang de kop te vermorzelen'*, zoals voorzegt in de Hof van Eden). **Geen schuld bij de mens, eerder machteloosheid** en daarom een eigen daad versus de duisternis, omdat het licht hoort te winnen. En daarbij worden mensen in het Licht gezet.

Ik realiseer me dat ik me met dit inzicht distantieer van de algemeen gangbare manier van praten over bijvoorbeeld **de noodzaak van de doop door onderdompeling.** Voor mij is **de doop niet een afleggen van een, door mijn zonden, verontreinigd lichaam, maar deelgenoot worden aan sterven en opstaan van Hem** die ik 'Kurios' (= 'Heer') noem en als zodanig erken.

In een doopgesprek heb ik dat ook altijd willen terug horen van kandidaat dopelingen en niet een verhaal over hoe slecht ze waren en tot welke graad van zondigheid erkennen zij waren gekomen en nu vergeving zochten in het doopbassin.

De doop is een daad van volgen en intrede doen in een realiteit die met de 1^e eerste Paasdag begon en in definitieve zin nog op doorbreken staat. Bij die binnenkomst neem jezelf mee

met alle voors en tegens die bij jou horen. De gemeenschap van gelovigen en terzelfdertijd twijfelaars (hoe welkom was Thomas niet?) is het huis om in te wonen. Het leven krijgt er een bedding waarin voorspoed en rampspoed gedeelde voorspoed en rampspoed is, omdat mensen bereid zijn voor elkaar mens te zijn en zo samen beelddrager van die ene Mens.

Van mijn schoondochter, in een gesprek over nut en aardigheid aan kerk en kerkgang, kreeg ik te horen dat ze Goede Vrijdag maar een rare instelling vond. Van een evangelisch vriendje (niet de zoon van de dominee die ze later vond ☺) had ze ooit begrepen dat Jezus was gekruisigd voor haar zonden. Pas als ze dat zou erkennen en in geloof beseffen, zou ze klaar zijn om zelf christen te worden.

“voor mij had dat toch niet hoeven. Hoe slecht ben ik nou dat een dergelijke gruwelijke dood noodzakelijk maakt? Ik werk in de hulpverlening, ben m'n hele leven niet zo fout geweest dat er ooit politie aan te pas moest komen, laat staan dat God er een vinger over op zou moeten houden. Ik kan toch niet verantwoordelijk worden gehouden voor die kruisdood?”

Ik vertelde haar het inzicht van haar ex-vriendje niet te delen en ik heb geprobeerd om mijn verhaal, zoals je dat hierboven kunt lezen met haar te delen. Voor haar een hele onvoorziene en nog best lastig te begrijpen kijk op lijden, sterven en opstaan van Christus en nut en noodzaak van verzoening met de God die aan het begin van alle leven staat.

Daarmee voor mij een vraag aan jou: wat is jouw reactie op deze ontboezeming van mij en ben je het met me eens dat geloofstaal en het geloofsverstaan in onze tijd zo mogelijk nog ingewikkelder zijn dan pak-em-beet 50 jaar geleden?

Ik kom op die gedachten nu we volgende week zondag na een lange tijd weer een doopdienst zullen hebben in de gemeente, en nog wel een bijzondere, gecombineerd met het opdragen van een baby.

Een heel vertrouwd beeld voor een Baptisten gemeente, maar of het zo vertrouwd is als menig Baptist wellicht veronderstelt??.....

**Tot schrijfs,
Bert**

Hallo Bert,

Jouw concrete vraag aan mij is, of ik vind, dat **geloofstaal en het geloofsverstaan in onze tegenwoordige tijd ingewikkelder is dan zo'n 50 jaar geleden.**

Laat ik beginnen te zeggen, dat ik op mijn 14e de doop heb aangevraagd. Aan de ene kant heel duidelijk het besef, dat er **een verschil is, of je binnen of buiten de (Baptisten) gemeente (cq kerk) bent opgevoed.** Als je buiten het geloof was opgevoed dan was er meestal altijd sprake van een **volledige bekering** van een leven in zonde, naar een nieuw leven met het geloof. Bij het liefdemaal (wie weet dat nog?) hoorden we als jongeren met veel interesse en nieuwsgierigheid naar de getuigenissen van echte bekeringen, en dan vooral natuurlijk naar de ervaringen van het zondige leven voor de bekering. Zelf hadden we die ervaringen niet, en soms was dat een hobbel om ook gedoopt te mogen worden. Totdat het duidelijk werd, dat je je als jongere ook **bewust kunt worden van de betekenis van de doop, en daar dus met je hele leven 'ja' tegen kunt zeggen.** Je nam het als het ware voor je eigen

rekening.

Kijkend naar jouw verhaal zie ik daarmee ook het **nuanceverschil** tussen '*recht op straf en vergeving van zonden*' en '*het handtekening zetten onder het verhaal van Jezus*'. In beide gevallen is er sprake van 'nieuwheid des levens', en een nieuwe start. Aan de andere kant was er bij mij ook duidelijk het gevoel van '*erbij te willen horen*', en samen met een aantal anderen dezelfde stap te nemen.

Dat de **echte bekering** op zich veel spectaculairder was is natuurlijk duidelijk. Wat mij later ook gaandeweg steeds duidelijker werd was dat er bij het geloof veel **aandacht was voor schuldgevoelens van de mens**. Oftewel het besef, dat je verkeerde dingen in je leven deed, of dacht.

In de preken werd dat schuldgevoel altijd ingevuld met het begrip 'zonde', waarbij dan meteen een lijntje naar God werd gelegd. Schuldgevoel werd dan tot zondebesef.

*Als ik dit schrijf moet ik meteen denken aan de wijze waarop **God ook in de opvoeding gebruikt** (zeg maar gerust: misbruikt) is, wanneer het gezag van de ouders niet meer toereikend bleek. Dan werd er gezegd: 'ik vind het verkeerd, maar het is nog erger: God vindt het ook verkeerd!' Kortom, verkeerde dingen (naar de maatstaven van de ouders) kregen een extra lading door de verwijzing naar God.*

Het is dan ook geen wonder, dat veel mensen zich, via hun begrijpelijke schuldgevoelens, aangesproken voelden door de boeteprediking van voorgangers, die dat schuldgevoel gebruikten om het te vullen met het zondebesef naar God toe. Ja, dan heb je het wel nodig om je elke zondag te bekeren...! Aan de andere kant kun je je ook voorstellen, dat **veel jongeren, die zich in het leven los maken van hun ouders om hun eigen weg te gaan, ook niet veel met zo'n God te maken willen hebben**.

Er is in de loop van de tijd wat gebeurd met het schuldgevoel. Het is meer los komen te staan van God en zijn Gebod. Het kan gaan om dingen die verkeerd gegaan zijn, soms op een heel begrijpelijke manier, soms voor de één verkeerd en voor de ander niet. Misschien ook wel als gevolg van het feit, dat men niet zo één op één de geboden uit de Bijbel kon halen. Dat er **ruimte was voor andere interpretaties**: kijk maar naar opvattingen over de vrouw, het samenwonen, begraven of cremieren, homoseksualiteit en euthanasie of abortus. Ruimte om het te hebben over menselijke interpretatie onafhankelijk van een gevoel van verbondenheid met God.

Daarbij past ook een **anders denken over God**: van **Rechter** met duidelijke geboden, tot **Vader**, die zich altijd ontfermt en zorgt voor geborgenheid, tot **gesprekspartner** over diepe persoonlijke zaken, tot **luisterend oor**, of **hand op je schouder**.

Dan verdwijnt ook de zwaarte van het zondegevoel. Hoewel ik me kan voorstellen dat dat nooit helemaal in het leven verdwijnt van hen die toch wel zo zijn opgevoed.

Tot zover het verhaal en de inhoud.

Nu nog de plaats waar dat verhaal verteld wordt: **de kerk**.

Het is geen wonder, gelet op de kerkgeschiedenis en de manier waarop toch altijd behoudende krachten proberen, misschien wel uit angst en onzekerheid, om de zekerheden van vroeger vast te houden, **dat veel mensen bij het beeld van de kerk iets van een andere wereld, iets van ver van het leven en dichtbij het oordeel hebben**. Dat wordt dan alleen nog maar versterkt door de al dan niet betrokkenheid op wat er in de wereld zelf gebeurt. En

natuurlijk niet te vergeten de ontdekking van schijnheiligheid: het **onderscheid tussen vrome buitenkant en soms stiekeme binnenkant, tussen zondag en door de week**, enz.

Ik zie niet zoveel voorbeelden van **'hertaling' van het evangelie in taal en werkelijkheid van vandaag**. Het is er wel, maar voordat je het weet krijgt het het **etiket van 'vrijzinnig'** opgespeld. Als je buitenkerkelijken vraagt naar hun beeld van de kerk, krijg je toch al gauw te maken met woorden als 'conservatief', 'ouderwets', 'niet meer van deze tijd', 'geboden en verboden', enz.

Ik zou het een uitdaging vinden, en ja, daar zijn wij, jij en ik, natuurlijk ook al een beetje mee bezig om in de ervaringen van het leven te zoeken naar herkenning van aspecten van het geloof in wat er in ons leven gebeurt, om vervolgens te proberen daar de goede woorden bij te zoeken.

Niet om ze aan anderen op te leggen, maar om ze uit te nodigen zelf op pad te gaan en je eigen weg te zoeken. Vragenderwijs, misschien met een aangereikt verhaal op pad..

Dat daarbij **meer aandacht zal zijn voor de betekenis van verhalen** (zowel van het geloof als van het leven) **en het relatieaspect van het geloof dan voor de dogma's**, de geboden en de zonde spreekt voor mij als vanzelf.

Goede Vrijdag wordt dan voor mij een moment waarop je stilstaat bij de bedreiging van de voortgang van het verhaal van het leven. **Het verhaal van Jezus (als plaatje voor ons leven) dreigt dood te lopen**, er rest alleen nog het delen van de brokken (laatste avondmaal) met het vertrouwen, dat dat verhaal tot nu toe steeds betekenis heeft gehad.

Pasen is dan de ontdekking, dat het echte leven niet stuk te krijgen is. **Het verhaal van het leven gaat door en krijgt een nieuwe betekenis**. Er zijn mensen, die het meegemaakt hebben en het als ontmoeting met God ervaren hebben. Bovendien worden we er in de natuur elk voorjaar weer bij bepaald, dat er nieuw leven geboren wordt, en dat de knoppen weer openbreken. Een **prachtig moment** overigens **voor de doop**, als start van een nieuw traject van het leven.

Wat dat betreft hebben we de jongeren van vandaag nodig voor het gesprek, maar hoe kunnen we ze bereiken en hoe raken ze hierin geïnteresseerd?

Tot schrijfs,

Piet